

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดราชบุรีเป็นเมืองที่มีการตั้งถิ่นฐานมาเป็นเวลานาน เป็นศูนย์กลางทางด้านการบริหารและการปกครองของภาคตะวันตกมาโดยตลอดคือ เป็นที่ตั้งของมณฑลราชบุรี มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 มีหัวเมืองต่าง ๆ คือ สุพรรณบุรี กาญจนบุรี สมุทรสงคราม เพชรบุรีและราชบุรี โดยมีที่ตั้งที่บัญชาการมณฑลอยู่ที่เมืองราชบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 40,000 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น 5 จังหวัด 23 อำเภอ 6 กิ่งอำเภอ จนมาถึงในปัจจุบัน จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีเนื้อที่ทั้งหมด ประมาณ 5,120.12 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากร 727,397 คน (พ.ศ. 2535) ประกอบด้วย 9 อำเภอ 3 เทศบาล 18 สุขาภิบาล และชุมชนเมืองราชบุรี ยังคงเป็นศูนย์กลางทางด้านการบริหารและการปกครองของภาคตะวันตก โดยเป็นที่ตั้งของสถาบันการปกครองของภาคตะวันตก สถาบันราชการ และหน่วยงานระดับภาคหลายหน่วยงานและยังรวมไปถึงการเป็นศูนย์กลางชุมชนเมือง ศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง และการบริการในหลาย ๆ ด้านของภาคตะวันตก ดังนั้น ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5, 6 และ 7 กำหนดให้ เมืองราชบุรีเป็นเมืองหลักของภาคตะวันตก เป็นศูนย์กลางความเจริญของภาค เพื่อเป็นฐานรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นจากการส่งเสริม และพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมเกษตรกรรมและการท่องเที่ยว รวมทั้งจะต้องมีบทบาทหน้าที่เป็นเมืองศูนย์กลางการบริการของภาค จากนโยบายดังกล่าวราชบุรียังไม่สามารถรับบทบาทได้อย่างเต็มที่ ให้สมกับเป็นศูนย์กลางภูมิภาค ในการเร่งพัฒนา และดึงประโยชน์สู่ภาคตะวันตก ทั้งนี้เนื่องมาจากราชบุรีมีระยะทางไกลกรุงเทพฯ นครจึงตกอยู่ในอิทธิพลทางเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ นคร

ในปัจจุบันระบบเมืองในจังหวัดราชบุรี มีการกระจายตัวไม่สม่ำเสมอ ขนาดของเมืองมีความแตกต่างกันมากทำให้กิจกรรมต่าง ๆ กระจุกตัวเฉพาะในเขตเทศบาล ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน การพัฒนาการใช้ที่ดินไม่มีการวางแผน ทำให้ย่านที่อยู่อาศัยปะปนกับย่านอุตสาหกรรม ทำลายโบราณสถานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และยังก่อให้เกิดปัญหาเป็นอันมาก การขยายตัวของเมืองต่าง ๆ ขาดการวางแผนและควบคุม ทำให้การให้บริการด้านสาธารณูปโภคเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ในด้านการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรม ยังมีการขาดแคลนน้ำเพื่อทำการเกษตร เนื่องจากการชลประทานยังไม่เพียงพอกับพื้นที่เพราะปลูก การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านยังไม่สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งเป็นผลเสียต่อเกษตรกร ดังนั้น การศึกษาจึงมุ่งความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีการวางแผนพัฒนาจังหวัด ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนโครงสร้างของจังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นแกนนำในการทำแผนพัฒนาจังหวัดต่อไป เหตุที่เลือกพื้นที่จังหวัดราชบุรีเป็นพื้นที่ศึกษามีเหตุผลหลายประการ คือ

1) เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันตก ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยว การเกษตร ป่าไม้ ศูนย์กลางการขนส่ง และเป็นศูนย์กลางทางการบริหารและการปกครองของภาคตะวันตก

2) เป็นจังหวัดที่กำหนดเป้าหมายการพัฒนาเป็นเมืองหลัก ศูนย์กลางภูมิภาคในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 โดยจะมุ่งประสานการวางแผนระบบโครงสร้างบริการด้านพื้นฐานที่จำเป็น ควบคู่กับมาตรการทางผังเมืองและการใช้ที่ดิน พร้อมกับการกระตุ้นให้มีการลงทุนทางเศรษฐกิจ ตลอดทั้งปรับปรุงระบบการคลังและการบริหารงานส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระการลงทุนจากรัฐบาลกลาง เพื่อพัฒนาฐานเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาค ให้พร้อมที่จะรองรับการกระจายกิจกรรมจากกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลให้ได้

3) เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ที่มีแนวโน้มในการพัฒนาสูง มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วทั้งด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม

นอกจากนี้แนวความคิดในการพัฒนาเมืองศูนย์กลางภูมิภาค ยังเป็นแนว

ความคิดที่สอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจแบบทวิภาค โดยที่แบ่งภาคเศรษฐกิจออกเป็น 2 ภาคใหญ่ ๆ คือ ภาคเกษตรกรรม หรือชนบทกับภาคอุตสาหกรรม หรือเมืองซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างภาคเศรษฐกิจดังกล่าว ได้มีนักเศรษฐศาสตร์หลายท่าน ได้กล่าวเน้นความสำคัญของภาคเกษตรกรรมต่อภาคอุตสาหกรรม ในฐานะเป็นแหล่งอุปทานแรงงาน อุปทานเงินออมที่สำคัญ จะเห็นได้ว่าเมืองและชนบท มีความสำคัญและสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด นั้นย่อมแสดงว่า การพัฒนาเมืองไม่อาจจะบรรลุผลได้โดยปราศจากการพัฒนาชนบท ด้วยเหตุที่ว่าชนบทเป็นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของเมือง เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีแผนโครงสร้างของจังหวัดเพื่อเป็นแกนนำให้การพัฒนาเมือง และชนบทมีความสอดคล้องกัน ในอันที่จะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดราชบุรี
- 2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของราชบุรี
- 3) เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่กำหนด หรือเป็นอุปสรรค ตลอดจนมีผลต่อการเจริญเติบโตของจังหวัดราชบุรี
- 4) เพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และแนวทางในการวางแผนโครงสร้าง เพื่อพัฒนาจังหวัดราชบุรี ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาคั้งนี้จะทำการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ในเขตการปกครองของจังหวัดราชบุรี ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ 9 อำเภอ ซึ่งจะเป็นการศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและโครงสร้างปัญหาสำคัญ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาจังหวัดราชบุรี

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษา

เริ่มต้นด้วยการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สรุปผลการวิเคราะห์ และให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งสามารถแบ่งขั้นตอนออกเป็นรายละเอียดได้ดังนี้

1) การศึกษาแนวความคิดทางทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) ศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลทางภาคสนาม และจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาคตะวันตกจังหวัดราชบุรี จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง

3) การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล การนำเอาแนวความคิดทางทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งแนวนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติ และระดับภาคที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4) วิธีดำเนินการศึกษา

ใช้วิธี Overlay Techniques และการประเมินด้วยการให้ค่าคะแนนปัจจัยต่าง ๆ ทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการบริการขั้นพื้นฐานเพื่อพิจารณาทิศทางและแบบแผนพัฒนาจังหวัด ให้สอดคล้องกับทิศทาง และศักยภาพของจังหวัดราชบุรี

การรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลสถิติรายงานของหน่วยราชการต่าง ๆ ทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร

2) ข้อมูลปฐมภูมิ จากการออกภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถามในด้านแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมและแรงงาน

แหล่งข้อมูล

การศึกษาเพื่อจัดทำแนวทางการวางแผนโครงสร้างของจังหวัดราชบุรี
ได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลักต่าง ๆ ดังนี้คือ

- 1) ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย
- 2) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- 3) สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- 4) สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 5) สำนักผังเมือง
- 6) สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
- 7) สำนักนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทย
- 8) หน่วยราชการของจังหวัด
- 9) กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง
- 10) กรมป่าไม้
- 11) กรมชลประทาน
- 12) กรมพัฒนาที่ดิน
- 13) กรมทางหลวง
- 14) กรมอุตุนิยมวิทยา
- 15) กระทรวงศึกษาธิการ
- 16) กระทรวงสาธารณสุข
- 17) กระทรวงอุตสาหกรรม
- 18) การไฟฟ้าฝ่ายผลิต
- 19) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
- 20) การประปาส่วนภูมิภาค
- 21) หน่วยงานต่าง ๆ ของส่วนราชการและเอกชน ทั้งในส่วนภูมิภาค

และส่วนกลาง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

- 1) ทำให้ทราบถึงลักษณะและสภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดราชบุรี
- 2) ทำให้ทราบถึงแนวโน้มของการเติบโตของจังหวัดราชบุรี
- 3) ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมในระดับจังหวัด และภาคในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป
- 4) เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ถึงลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมในระดับจังหวัด และภาคในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป
- 5) เป็นแนวทางในการวางแผนโครงสร้างของจังหวัดราชบุรี และเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี